

**RESULTATEN BELRONDE 1A
BUITENGEWOON ONDERWIJS
5 MEI 2020**

VLAAMSE ONDERWIJSINSPECTIE

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel
02 553 88 50

www.onderwijsinspectie.be

Inhoud

1	INLEIDING	2
1.1	Doel	2
1.2	Werkwijze	2
1.3	Rapportering	2
1.4	Eerste reacties	2
2	Tussentijdse resultaten buitengewoon basisonderwijs	3
2.1	Aantal scholen	3
2.2	Gevoel van controle	3
2.3	Beschikbaarheid van leraren	4
2.4	Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie	4
2.5	Aanbod voor de leerlingen en preteaching	6
2.6	Bereikbaarheid van leerlingen	8
2.7	Sociaal-emotionele begeleiding	9
2.8	Bezorgdheden en vragen van scholen	10
3	Tussentijdse resultaten buitengewoon secundair onderwijs	11
3.1	Aantal scholen	11
3.2	Gevoel van controle	12
3.3	Beschikbaarheid van leraren	12
3.4	Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie	13
3.5	Aanbod voor de leerlingen en preteaching	14
3.6	Bereikbaarheid van leerlingen	16
3.7	Sociaal-emotionele begeleiding	18
3.8	Bezorgdheden en vragen van scholen	19
4	Conclusie	20

1 INLEIDING

1.1 Doel

Het doel van de belronde die door de Vlaamse Onderwijsinspectie uitgevoerd wordt is meervoudig. Eerst en vooral willen we de minister en de beleidsmakers uitgebreid en correct **informer**en over de werking van de scholen tijdens de coronacrisis. Meer specifiek willen we zicht krijgen op hoe het schoolbeleid in de periode na de paasvakantie deze crisis aanpakt. De bezorgdheid leeft immers dat de leerlingen achterop zullen geraken of dat de leerachterstand voor de kwetsbare leerlingen te groot zal worden. De informatie uit deze belronde kan bijdragen tot een betere ondersteuning van de scholen en meer **onderbouwde beslissingen** bij de heropstart.

Een tweede doel dat we met de belronde willen bereiken is een **luisterend** oor zijn voor de scholen, bezorgdheden en **noden** capteren en in kaart brengen, antwoorden op vragen, doorverwijzen, We willen scholen tonen dat 'Brussel' bekommerd is om hen.

Daarnaast willen we de scholen laten kennismaken met hun brugfiguur die als aanspreekpunt zal fungeren tijdens de coronacrisis. De opdracht van deze **brugfiguur** is een link leggen tussen de schoolpraktijk en de beleidsmakers door te antwoorden op allerlei beleidsvragen en bekommernissen, door te verwijzen naar pedagogische begeleidingsdiensten of andere instanties.

Tot slot hopen we met deze belronde scholen te **stimuleren** om werk te maken van afstandsonderwijs, preteaching en selectie van doelen.

1.2 Werkwijze

Alle scholen buitengewoon basisonderwijs worden door een onderwijsinspecteur telefonisch gecontacteerd in de periode van 21 april tot en met 30 april. De telefoongesprekken duren gemiddeld 42 minuten met uitlopers tot 90 minuten.

De vragen die aan de scholen / centra gesteld worden tijdens de belronde zijn het resultaat van intens overleg tussen de onderwijsinspectie, het kabinet en het departement.

1.3 Rapportering

De gegevens uit de belronde worden tussentijds geanalyseerd. Hierover wordt gerapporteerd naar de minister, het kabinet, de onderwijsverstrekkers en andere stakeholders. Omdat de vraagstelling tussen de onderwijsniveaus verschilt, leveren we verschillende rapporten op, namelijk (1) een rapport over het gewoon basisonderwijs, (2) een rapport over het gewoon secundair onderwijs inclusief het deeltijds beroepssecundair onderwijs, (3) een rapport over het buitengewoon onderwijs, (4) een rapport over het volwassenenonderwijs en (5) een rapport over het deeltijds kunstonderwijs.

1.4 Eerste reacties

Uit de telefoontjes, mails en berichten op sociale media stellen we vast dat de scholen / centra de belronde erg op prijs stellen.

'Heel veel waardering voor jullie ondersteuningsinitiatief!'

'Het is fijn te vernemen dat jullie dit op deze manier aanpakken. Het geeft ons, als directeur, een geruststelling dat we ons in deze chaotische tijd niet aan ons lot worden overgelaten.'

'Dank voor jullie inlichtingen en jullie steun in deze moeilijk tijden. Samen zijn we sterk!'

'Bedankt voor deze hoopvolle boodschap in uw mail. Alle hulp, ieder overleg... is verrijkend. Fijn te ervaren dat ook de inspectie voeling blijft hebben met de mensen op de werkvloer. Bij voorbaat dank voor de ondersteuning.'

'Ik vind dit persoonlijk een lovenswaardig initiatief, vooral om feedback vanuit de werkvloer te kunnen doorgeven.'

'Ik ben ervan overtuigd dat het voor u ook best geen evidente opdracht is om in deze omstandigheden te werken. Ik apprecieer het dan ook enorm dat u deze week de tijd zal nemen om ons te beluisteren en te bevragen. Elke vorm van ondersteuning kunnen wij nu op het werkveld zeer goed gebruiken.'

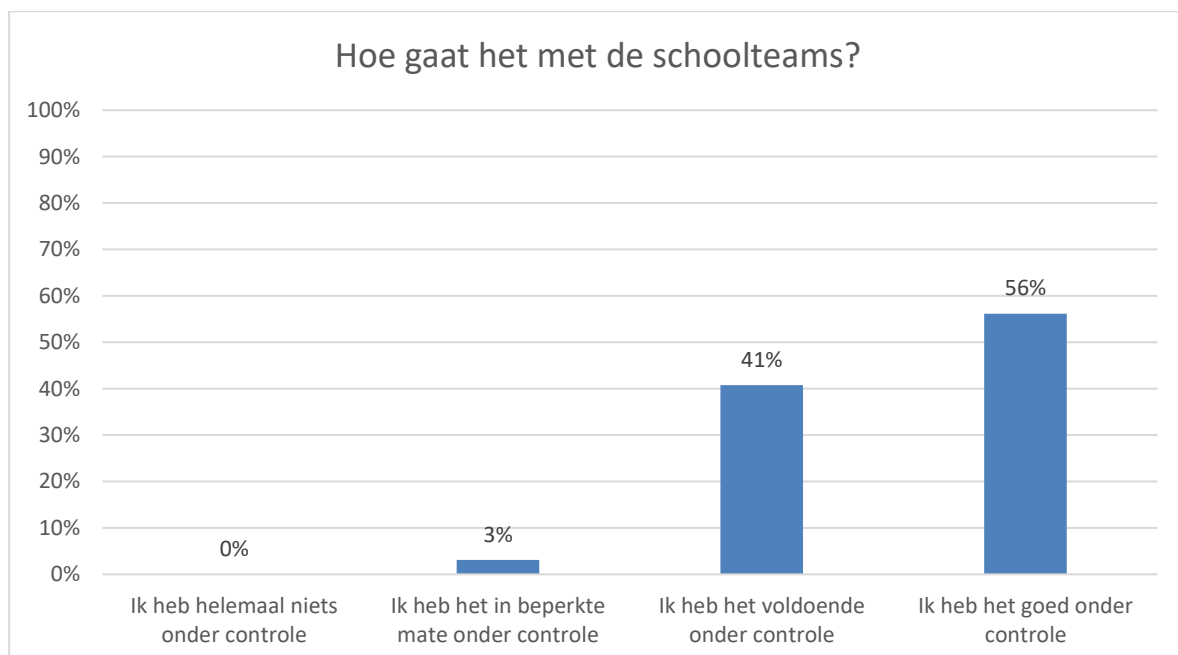
2 Resultaten buitengewoon basisonderwijs

2.1 Aantal scholen

De resultaten die in dit rapport gepresenteerd worden hebben betrekking op **162 scholen voor buitengewoon basisonderwijs**.

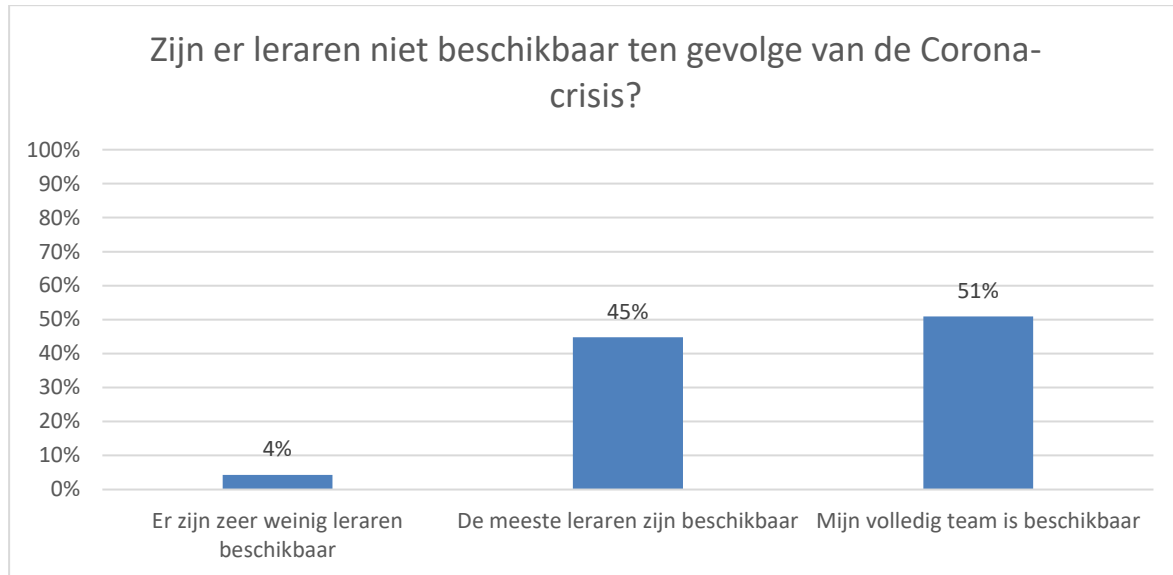
2.2 Gevoel van controle

De coronacrisis brengt heel wat veranderingen en uitdagingen mee voor een schoolteam. Daarom peilen we in een eerste deel naar het welbevinden en het gevoel van controle van de directeur en het schoolteam.

2.3 Beschikbaarheid van leraren

Een belangrijk element voor de werking van een school is de beschikbaarheid van de leraren. In dit deel bevragen we de beschikbaarheid van de leraren ten gevolge van de coronacrisis. We peilen vooral in hoeverre leraren beschikbaar zijn en bereid zijn om mee te werken. Leraren kunnen immers onbeschikbaar zijn door ziekte, maar ook door persoonlijke omstandigheden.

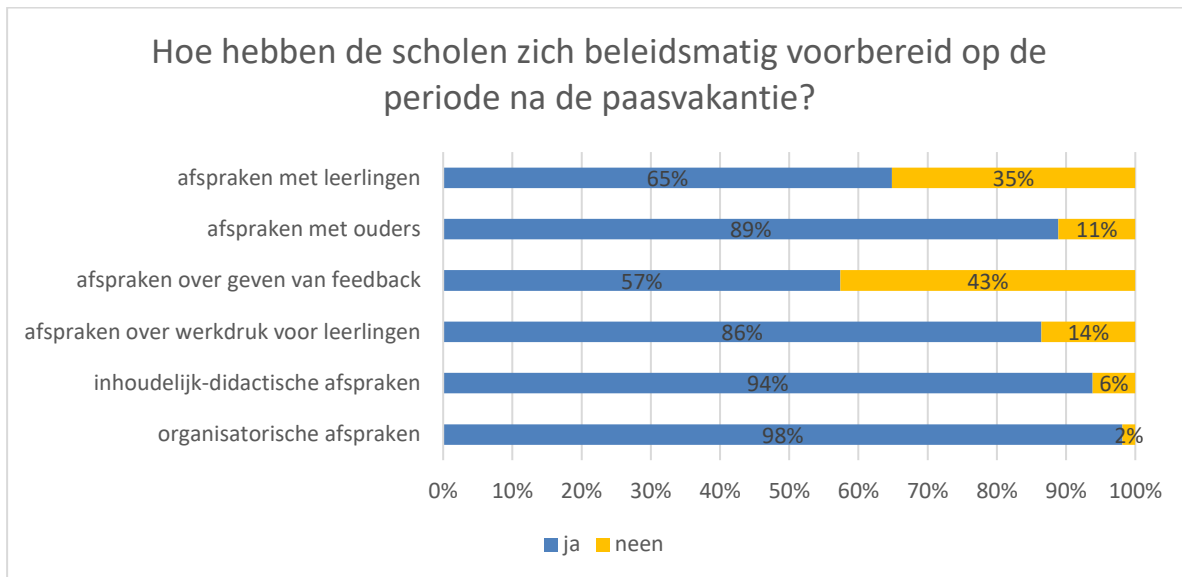
2.4 Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie

Na de paasvakantie startte er voor scholen een nieuwe periode met de mogelijkheid tot preteaching. In dit deel peilen we naar de afspraken die op scholen gemaakt werden ter voorbereiding van deze periode. Afspraken worden hierbij ruimer bekeken dan communicatie vanuit het beleidsteam van de school. Het gaat om de wederzijdse afstemming en het overleg binnen het schoolteam.

We bevragen zes vormen van afspraken:

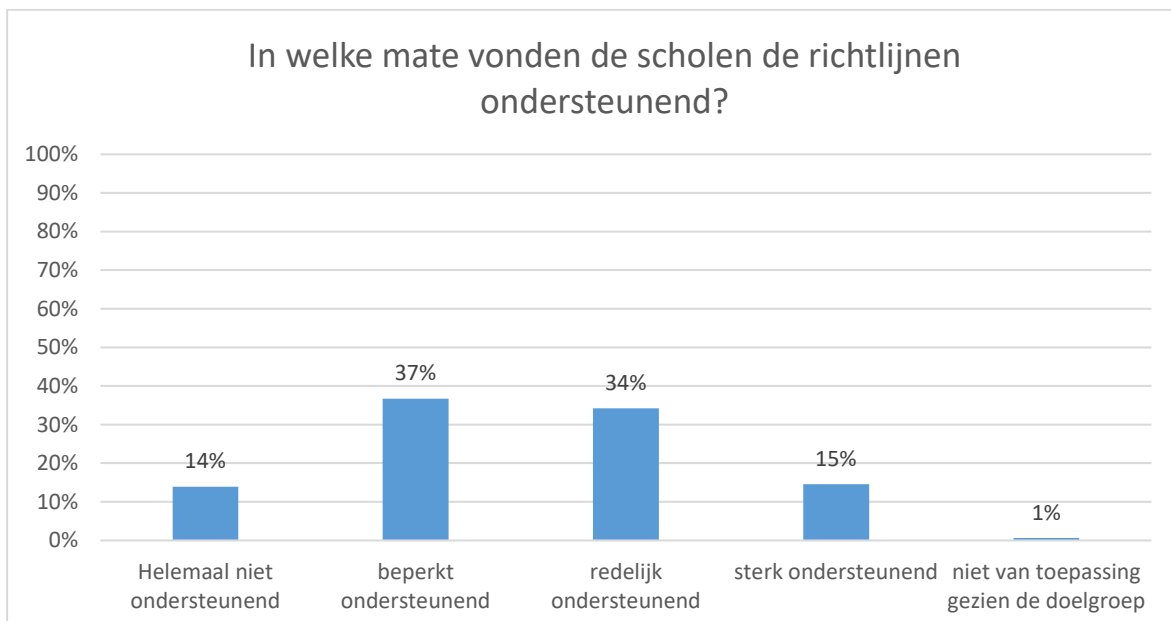
- *Organisatorische afspraken*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?
- *Inhoudelijk-didactische afspraken*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over afstandsonderwijs dat het leren van de leerlingen bevordert?
- *Afspraken over werkdruk voor leerlingen*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam om de werkdruk voor leerlingen beheersbaar te houden?
- *Afspraken over het geven van feedback*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over hoe er feedback gegeven zal worden aan de leerlingen?
- *Afspraken met ouders*: Heeft uw school afspraken gemaakt met de ouders over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?
- *Afspraken met leerlingen*: Heeft uw school afspraken gemaakt met sommige leerlingen (klassen / pedagogische eenheden) over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?

Voor sommige scholen kunnen deze afspraken niet van toepassing zijn omwille van de doelgroep van de school.

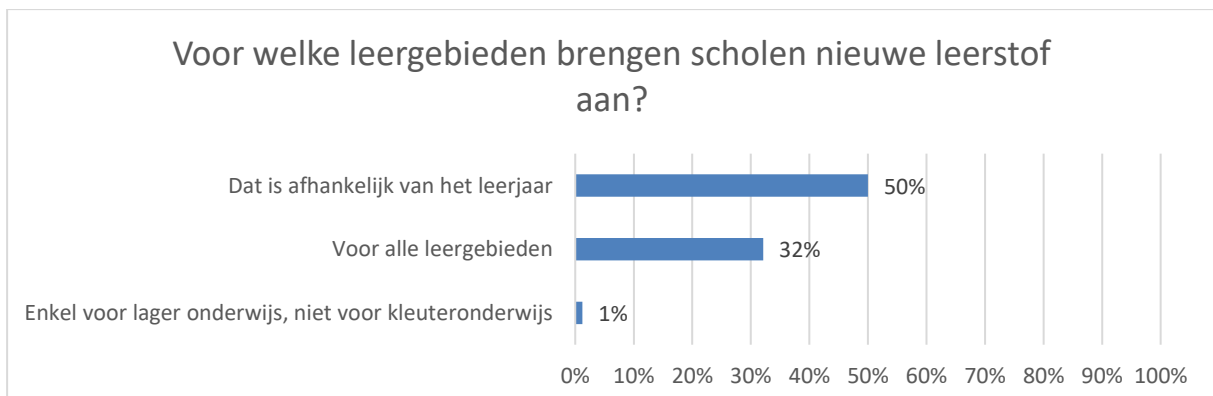
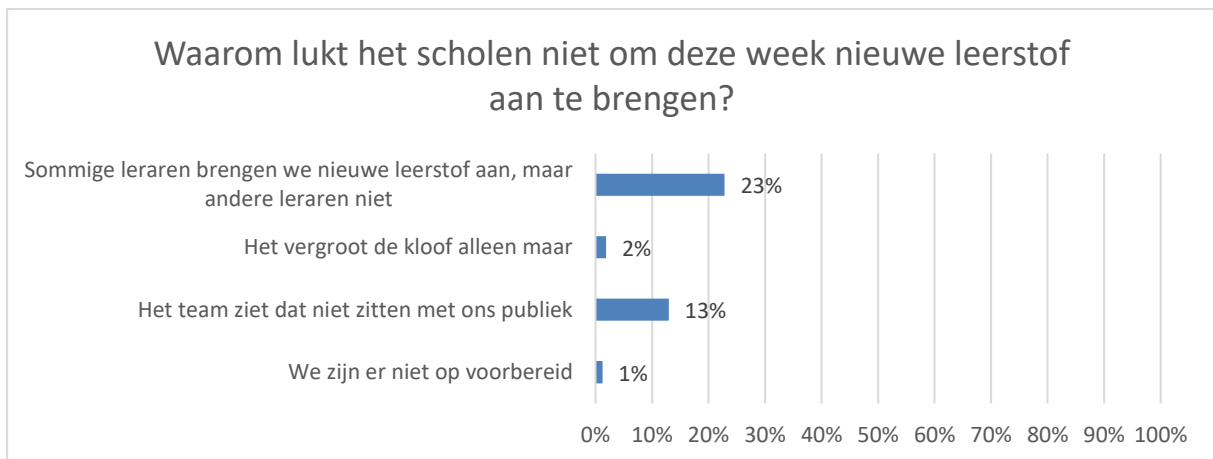
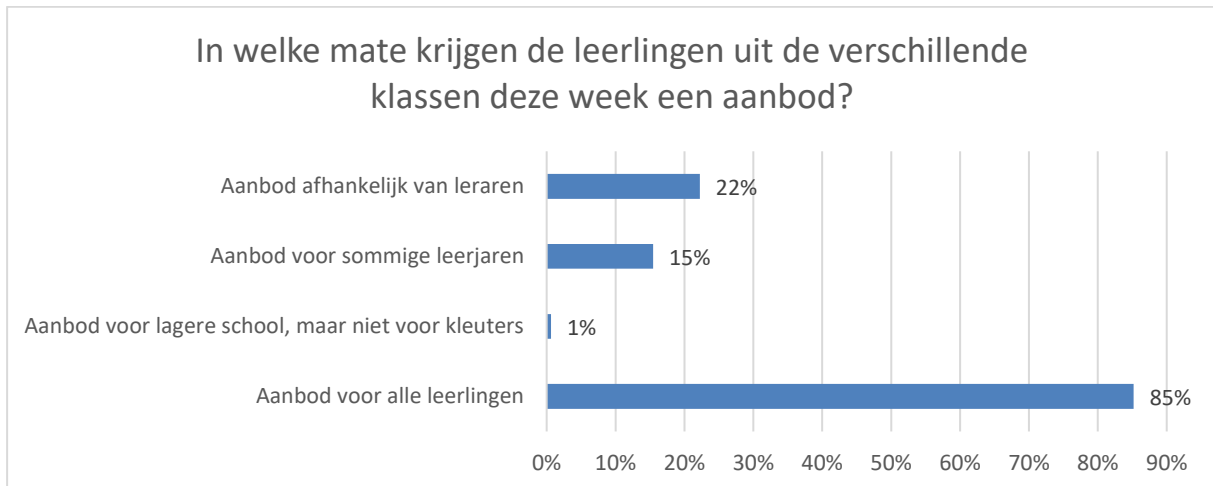
Over het onderwijs na de paasvakantie heeft de Vlaamse overheid richtlijnen verspreid (onder andere via Schooldirect bijvoorbeeld over preteaching, over max. 4u per dag aan het werk, over inzet van ouders, ...). In dit deel peilen we in welke mate scholen deze richtlijnen ondersteunend vonden? Ook hier kunnen deze richtlijnen voor sommige leerlingengroepen niet van toepassing zijn gezien de aard van de beperking van deze leerlingen.

We stellen vast dat vele scholen deze richtlijnen als te weinig toepasbaar voor het buitengewoon onderwijs beschouwen. De scholen geven aan dat ze zelf de vertaalslag moeten maken naar de doelgroep van hun school. Sommige scholen ervaren de richtlijnen als weinig realistisch.

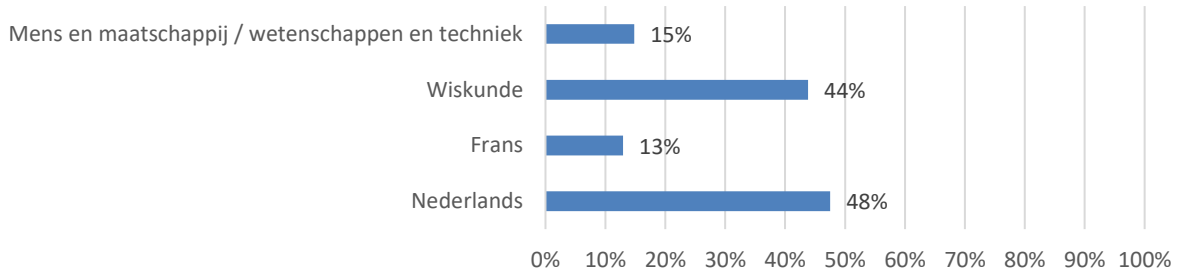

2.5 Aanbod voor de leerlingen en preteaching

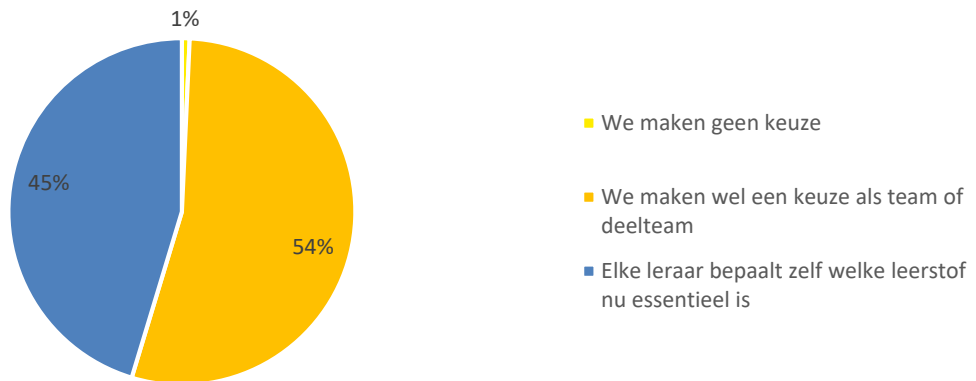
In dit deel bevragen we of leerlingen een aanbod krijgen. Vervolgens gaan we na of het leraren lukt om deze week nieuwe ontwikkelingsdoelen / opleidingscompetenties / leerplandoelen aan te brengen (preteaching/aanlooplessen). Als dit niet geval is, trachten we te achterhalen wat de redenen hiervoor zijn. Als er wel nieuwe ontwikkelingsdoelen / opleidingscompetenties / leerplandoelen worden aangebracht, gaan we na voor welke vakken / leergebieden dit het geval is en op welke manier scholen dit beslissen. Tot slot trachten we een zicht te krijgen op de manier waarop scholen nieuwe ontwikkelingsdoelen / opleidingscompetenties / leerplandoelen aanbrenge.

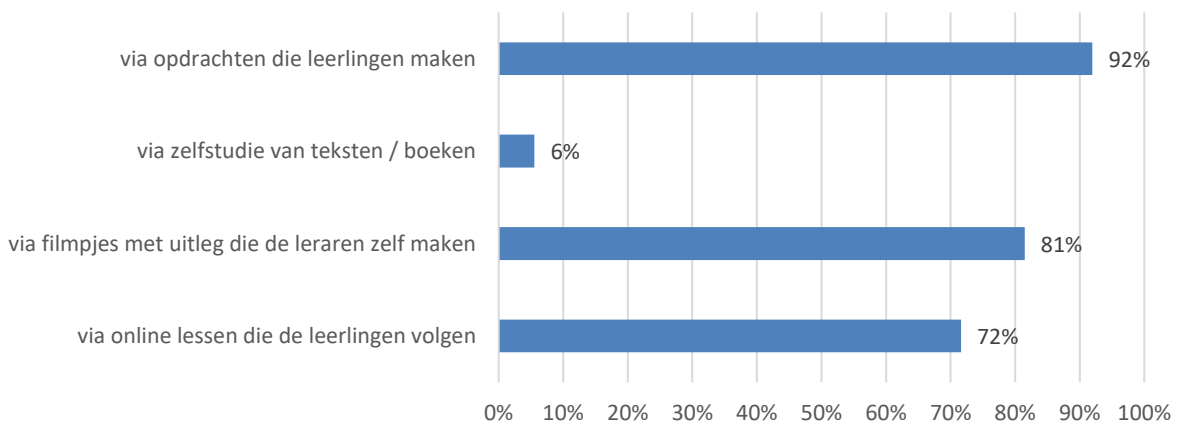
Voor welke leergebieden brengen scholen nieuwe leerstof aan?

Op welke manier beslissen scholen welke nieuwe leerstof aangebracht wordt?

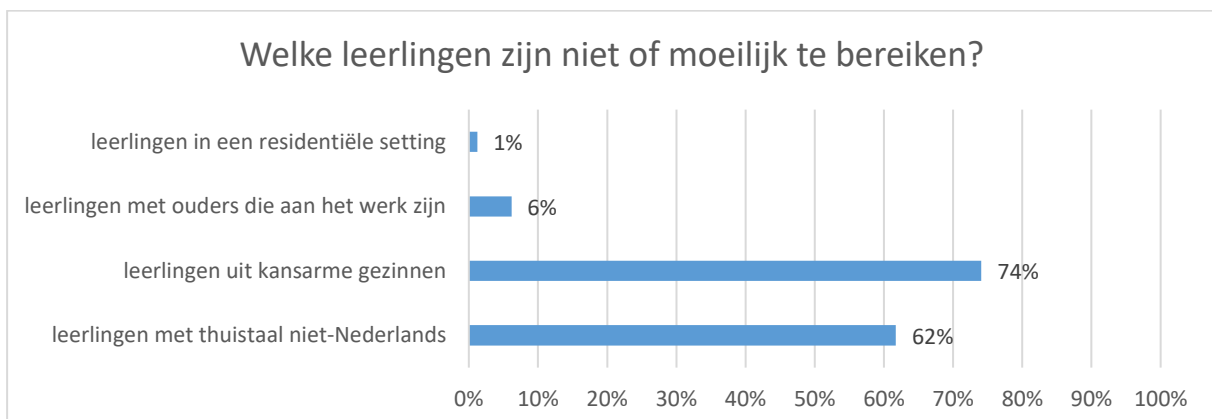
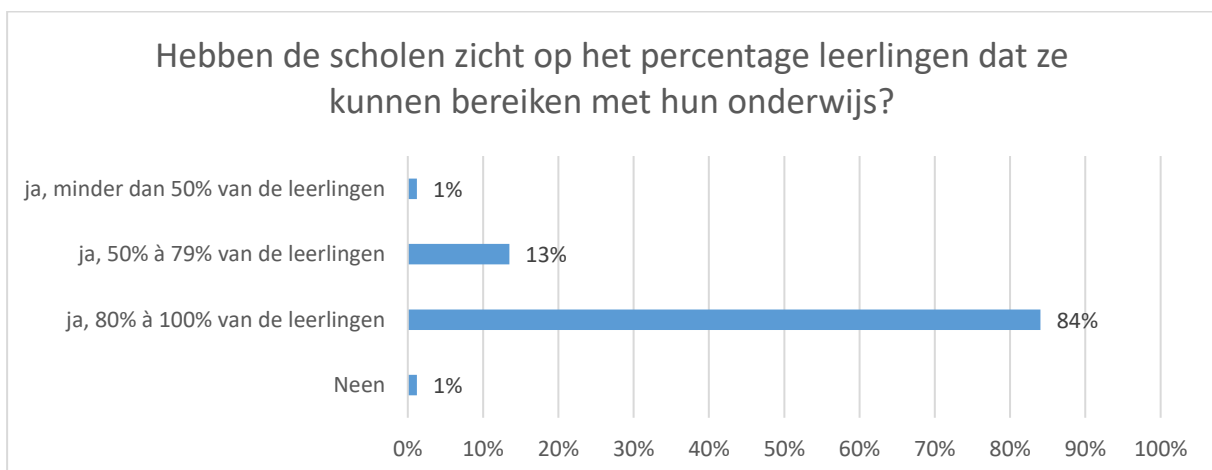
Op welke manier gaan de scholen de nieuwe leerstof aanbrenge?

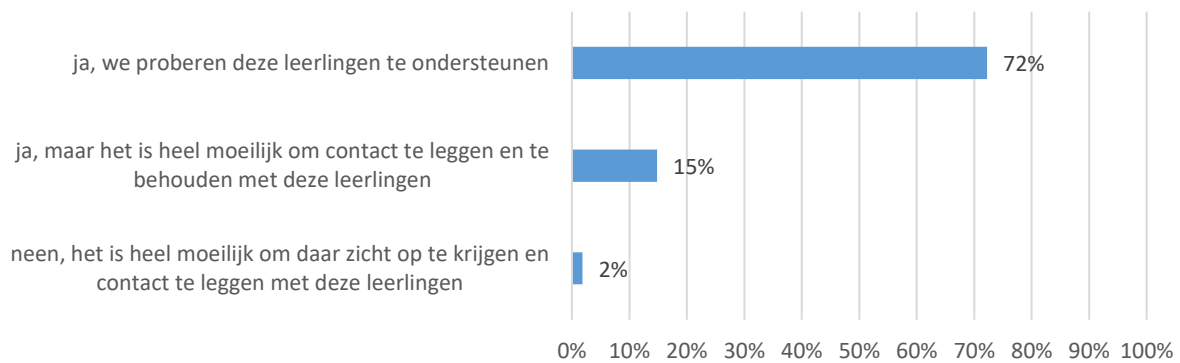
Wat betreft de preteaching en het aanbod voor leerlingen in het buitengewoon basisonderwijs stellen we vast dat de teamleden doorgaans in multidisciplinair overleg de doelen selecteren uit het individueel handelingsplan van de leerlingen. Deze vormen het uitgangspunt voor het aanbod en therapeutische ondersteuning bij het afstandsleren. Heel wat scholen gaan over tot een selectie van prioritaire doelen of selecteren nieuwe doelen op functioneel niveau die meer van toepassing zijn in de thuiscontext. Veel energie wordt gestopt in leren leren en sociale vaardigheden, leergebieden die ook de basis vormen voor het thuis leren.

2.6 Bereikbaarheid van leerlingen

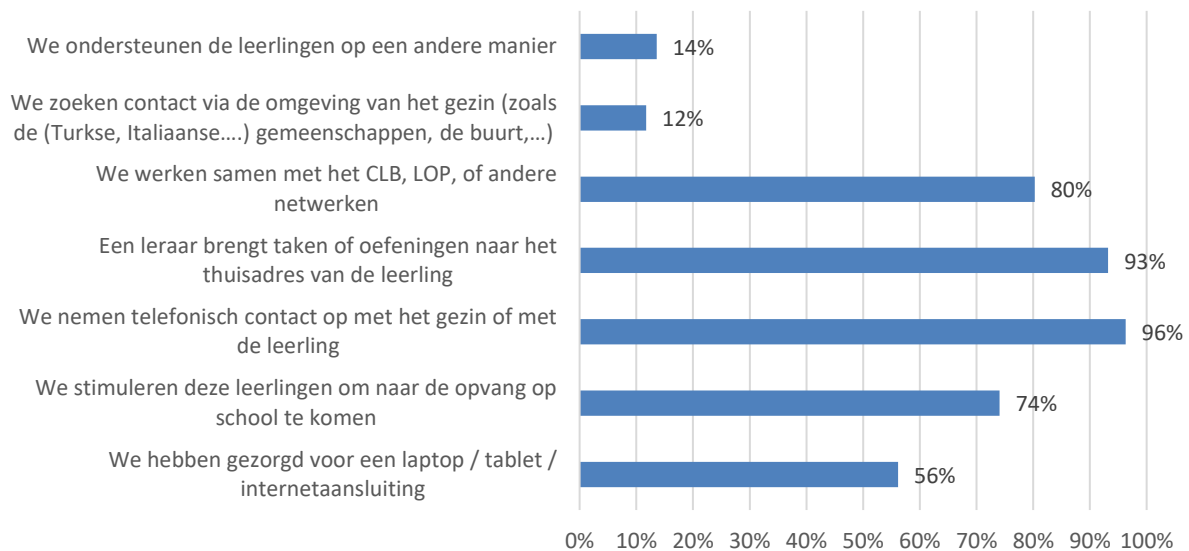
In dit deel peilen we naar de bereikbaarheid van leerlingen. De vrees leeft immers dat een groep leerlingen niet of moeilijk te bereiken is. We bevragen of scholen zicht hebben op het percentage leerlingen dat ze met hun onderwijs bereiken en welke leerlingen niet of moeilijk te bereiken zijn. Daarnaast willen we weten of de scholen in deze situatie zicht hebben op leerlingen in kansarme, onveilige of leerbedreigde situaties en op welke wijze ze deze leerlingen trachten te ondersteunen.

Hebben de scholen in deze situatie zicht op leerlingen in kansarme, onveilige of leerbedreigde situaties?

Op welke manier probeert de school deze leerlingen te ondersteunen?

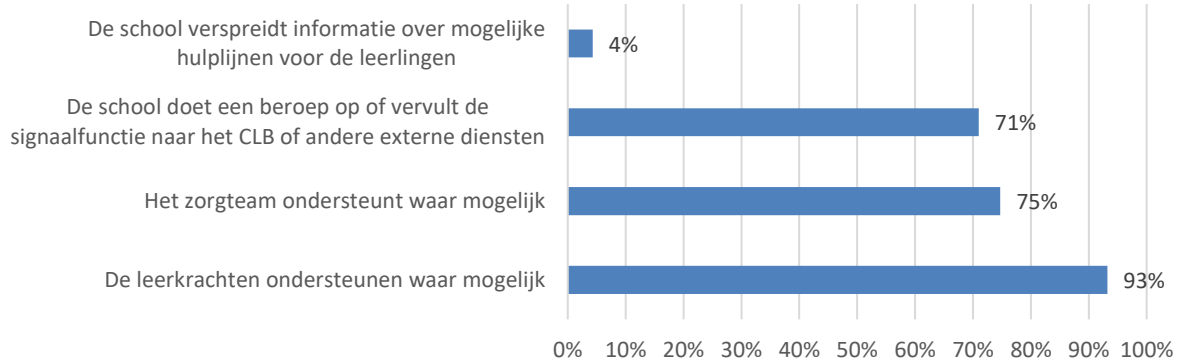

We besluiten voor het buitengewoon basisonderwijs dat de meeste schoolteams ernstige inspanningen leveren om alle leerlingen te bereiken. Door een beroep te doen op de schoolnetwerken en de flexibiliteit van de teamleden ontstaat voor leerlingen in precare thuiscontexten een contact op maat. De schoolteams vertonen een grote bekommernis voor de basisveiligheid en het welbevinden van hun leerlingen en nemen een signaalfunctie op naar ondersteunende diensten.

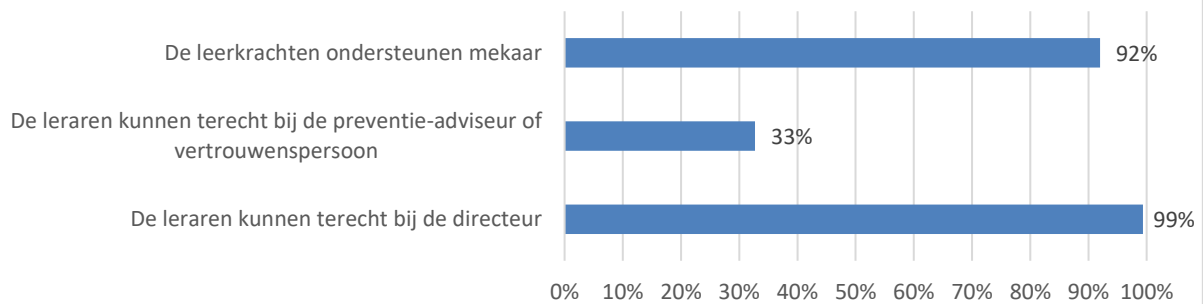
2.7 Sociaal-emotionele begeleiding

De coronacrisis stelt leerlingen en leraren voor ongeziene uitdagingen. Deze uitdagingen kunnen leiden tot angst, stress, emotionele problemen, ... Het is dan ook belangrijk dat er voldoende ingezet wordt op sociaal-emotionele begeleiding. In dit deel bevragen we of scholen initiatieven nemen voor de sociaal-emotionele begeleiding van jongeren en leraren.

Nemen de scholen initiatieven voor de sociaal-emotionele begeleiding van leerlingen die daar nood aan hebben?

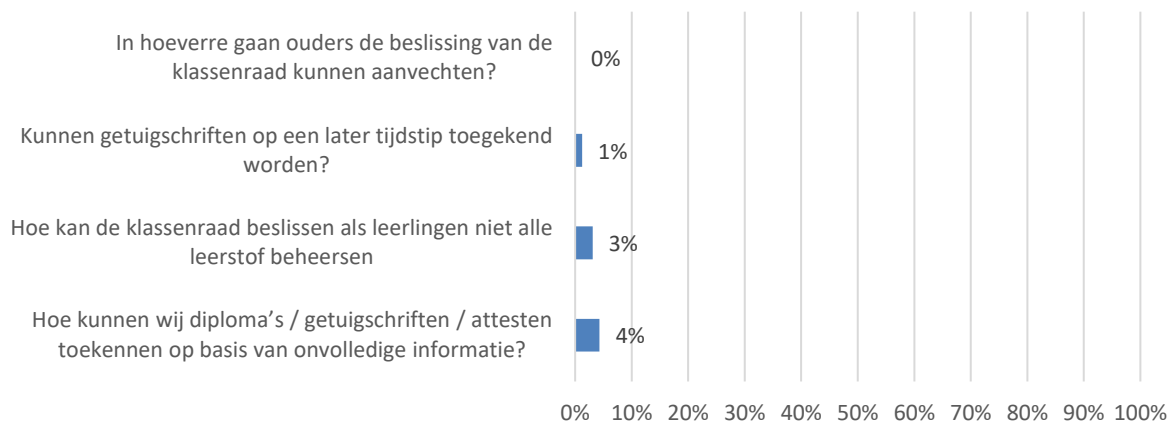
Nemen de scholen initiatieven voor de sociaal-emotionele begeleiding van leraren die daar nood aan hebben?

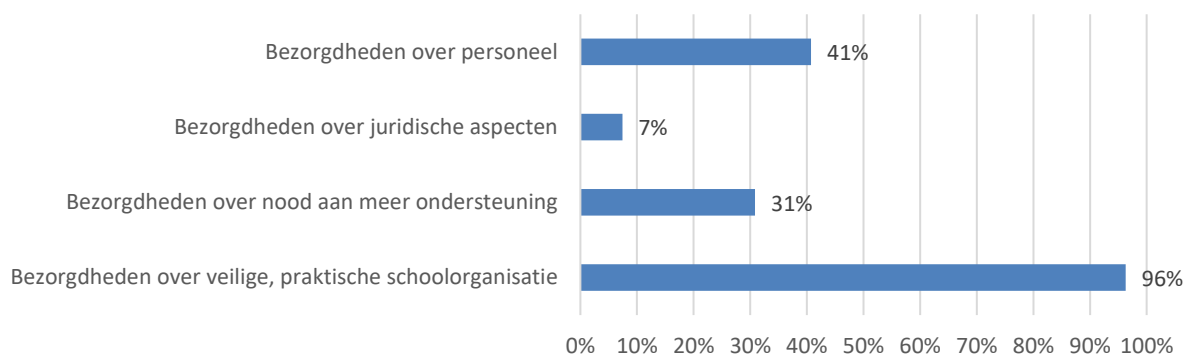
2.8 Bezorgdheden en vragen van scholen

Deze coronacrisis en de vele verandering leiden bij scholen mogelijk tot heel wat vragen en bezorgdheden. Vooral over evaluatie en studiebekrachtiging lijken er onduidelijkheden te zijn. In dit deel gaan we na welke vragen scholen nog hebben over evaluatie en studiebekrachtiging. Vervolgens bevragen we welke bezorgdheden er in scholen leven.

Welke vragen hebben scholen nog over de evaluatie en studiebekrachtiging?

Welke bezorgdheden hebben de scholen?

De grootste zorg van bijna alle scholen voor buitengewoon basisonderwijs bij de heropstart is het leerlingenvervoer. Ze geven aan dat het leerlingenvervoer in combinatie met principes als contactbubbel en social distancing onmogelijk te organiseren valt. Daarnaast is er een grote vraag naar persoonlijk beschermingsmateriaal en extra onderhoudspersoneel. Heel wat scholen vrezen dat er een tekort aan busbegeleiders en chauffeurs zal zijn omdat zij veelal binnen de risicogroep van zestigplussers vallen. Tot slot maken ze zich zorgen over de meest kwetsbare leerlingen die veel fysiek contact nodig hebben en over de toepassing van veiligheidsmaatregelen bij leerlingen in crisissituaties.

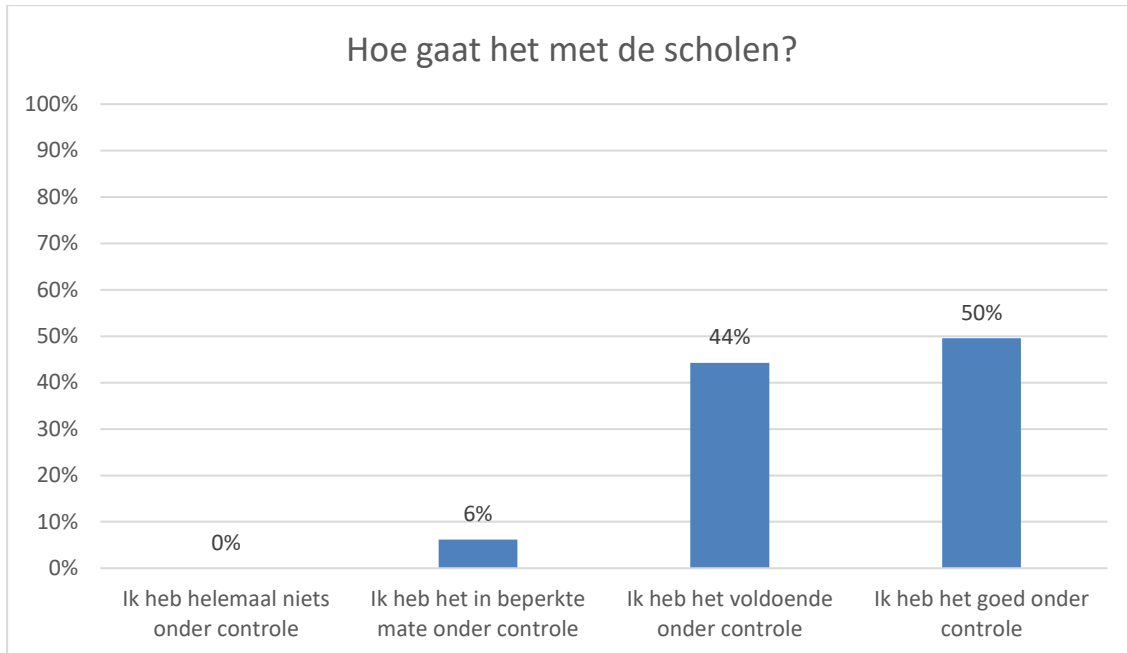
3 Tussentijdse resultaten buitengewoon secundair onderwijs

3.1 Aantal scholen

De resultaten die in dit rapport gepresenteerd worden hebben betrekking op **113 scholen voor buitengewoon secundair onderwijs**.

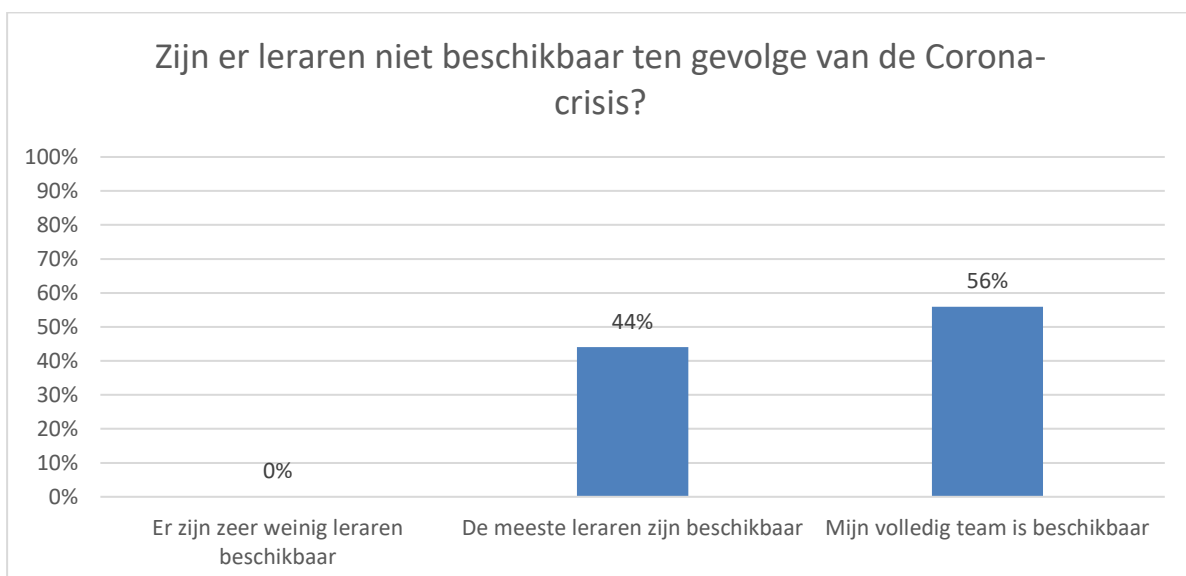
3.2 Gevoel van controle

De coronacrisis brengt heel wat veranderingen en uitdagingen mee voor een schoolteam. Daarom peilen we in een eerste deel naar het welbevinden en het gevoel van controle van de directeur en het schoolteam.

3.3 Beschikbaarheid van leraren

Een belangrijk element voor de werking van een school is de beschikbaarheid van de leraren. In dit deel bevragen we de beschikbaarheid van de leraren ten gevolge van de coronacrisis. We peilen vooral in hoeverre leraren beschikbaar zijn en bereid zijn om mee te werken. Leraren kunnen immers onbeschikbaar zijn door ziekte, maar ook door persoonlijke omstandigheden.

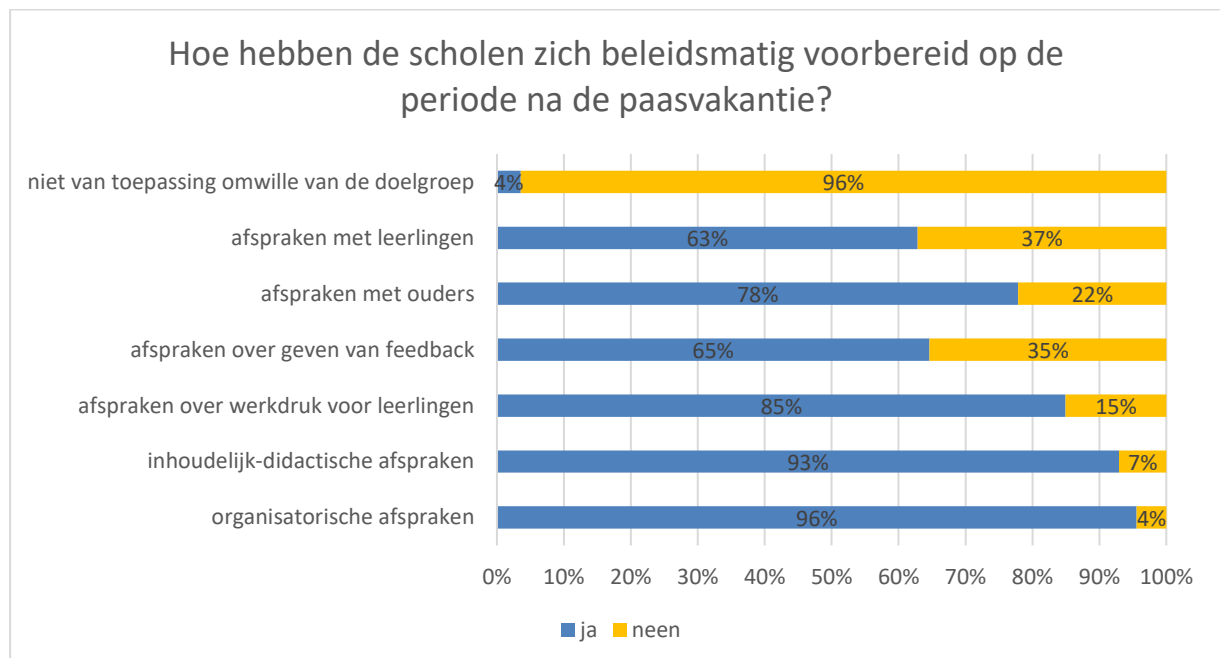
3.4 Beleidsmatige voorbereiding op de periode na de paasvakantie

Na de paasvakantie startte er voor scholen een nieuwe periode met de mogelijkheid tot pre-teaching. In dit deel peilen we naar de afspraken die op scholen gemaakt werden ter voorbereiding van deze periode. Afspraken worden hierbij ruimer bekeken dan communicatie vanuit het beleidsteam van de school. Het gaat om de wederzijdse afstemming en het overleg binnen het schoolteam.

We bevragen zes vormen van afspraken:

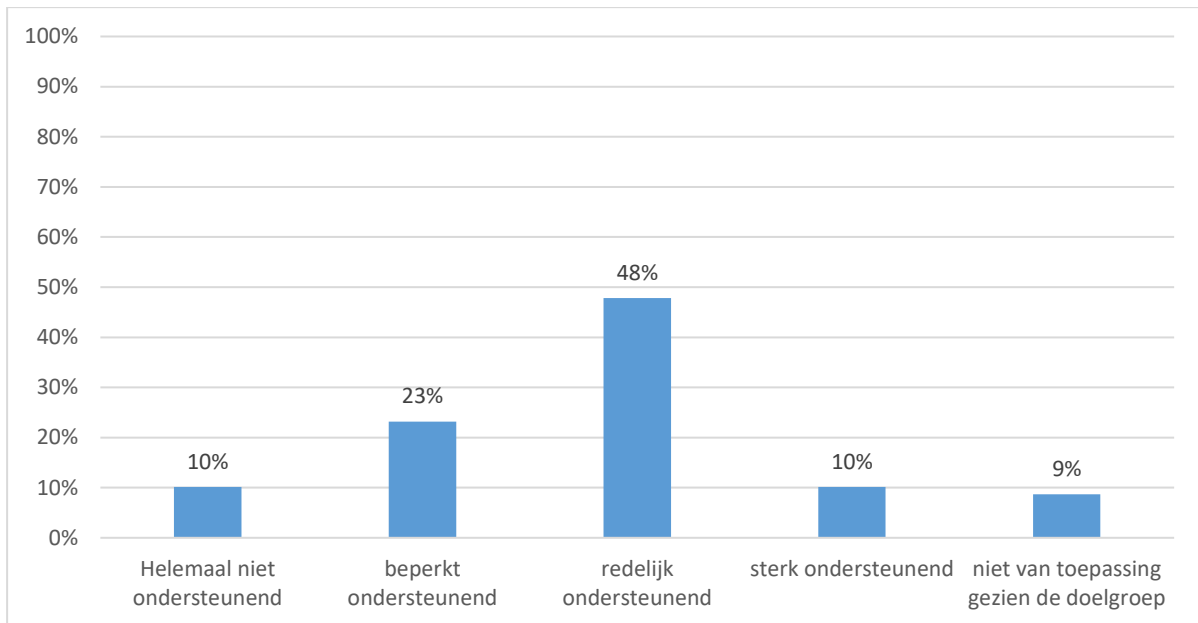
- *Organisatorische afspraken*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?
- *Inhoudelijk-didactische afspraken*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over afstandsonderwijs dat het leren van de leerlingen bevordert?
- *Afspraken over werkdruk voor leerlingen*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam om de werkdruk voor leerlingen/cursisten beheersbaar te houden?
- *Afspraken over het geven van feedback*: Zijn er in uw school afspraken gemaakt binnen het lerarenteam over hoe er feedback gegeven zal worden aan de leerlingen?
- *Afspraken met ouders*: Heeft uw school afspraken gemaakt met de ouders over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?
- *Afspraken met leerlingen*: Heeft uw school afspraken gemaakt met sommige leerlingen (klassen / pedagogische eenheden) over de manier waarop jullie het lesgeven nu organiseren?

Voor sommige scholen kunnen deze afspraken niet van toepassing zijn omwille van de doelgroep van de school.

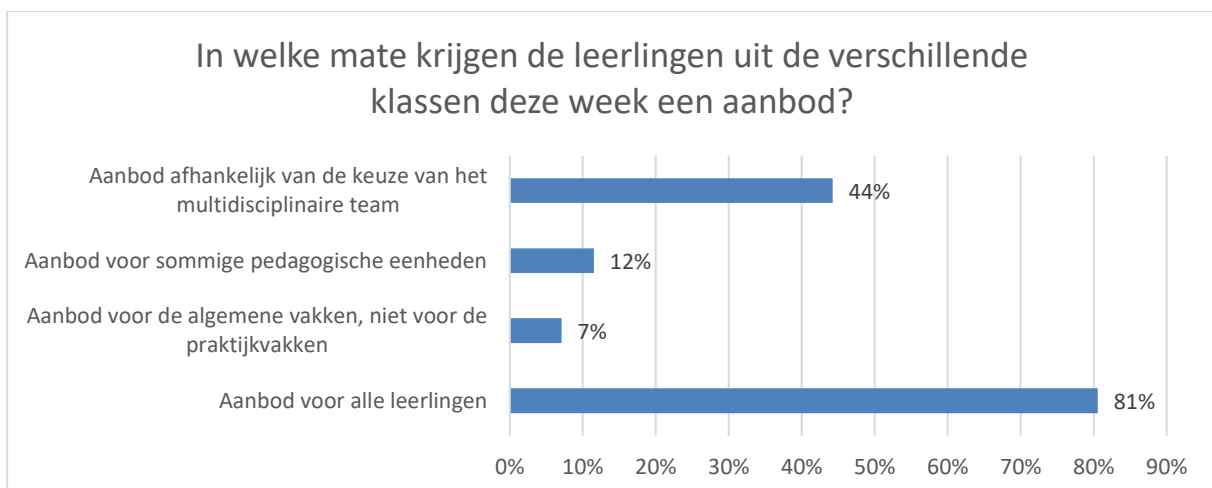
Over het onderwijs na de paasvakantie heeft de Vlaamse overheid richtlijnen verspreid (onder andere via Schooldirect bijvoorbeeld over preteaching, over max. 4u per dag aan het werk, over inzet van ouders, ...). In dit deel peilen we in welke mate scholen deze richtlijnen ondersteunend vonden? Ook hier kunnen deze richtlijnen voor sommige scholen niet van toepassing zijn gezien de doelgroep van de school.

We stellen vast dat heel wat scholen voor buitengewoon secundair onderwijs de richtlijnen als beperkt tot redelijk ondersteunend heeft ervaren. Velen scholen geven aan dat ze vinden dat de richtlijnen te weinig aangepast zijn aan de situatie in het buitengewoon onderwijs. Een aanzienlijk deel van de scholen voelt zich als school voor buitengewoon onderwijs door de overheid aan haar lot overgelaten.

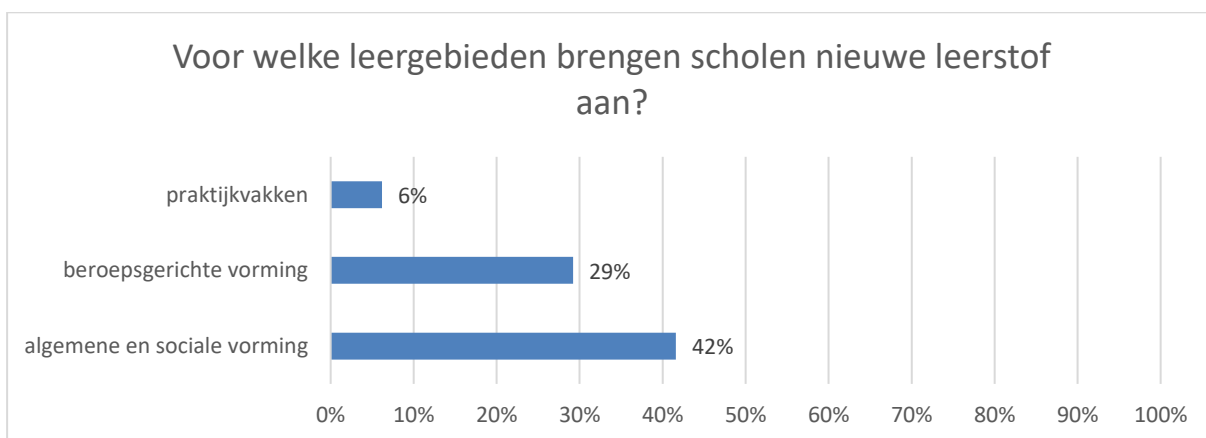
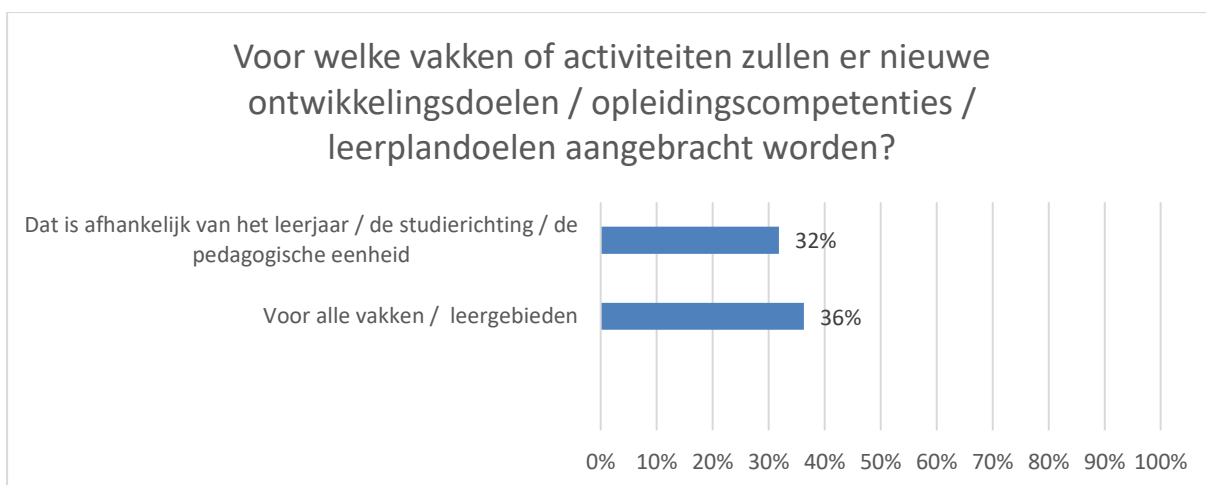
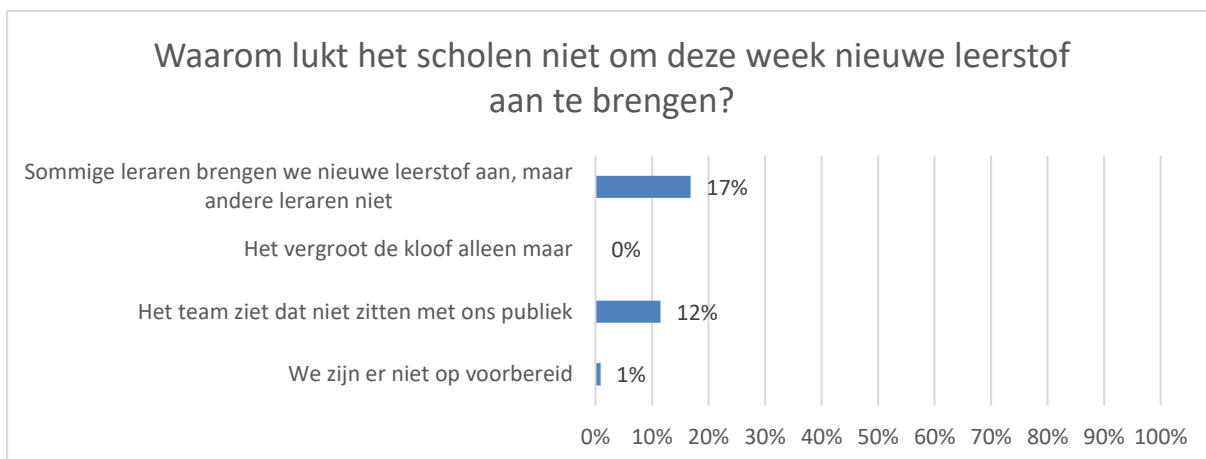

3.5 Aanbod voor de leerlingen en preteaching

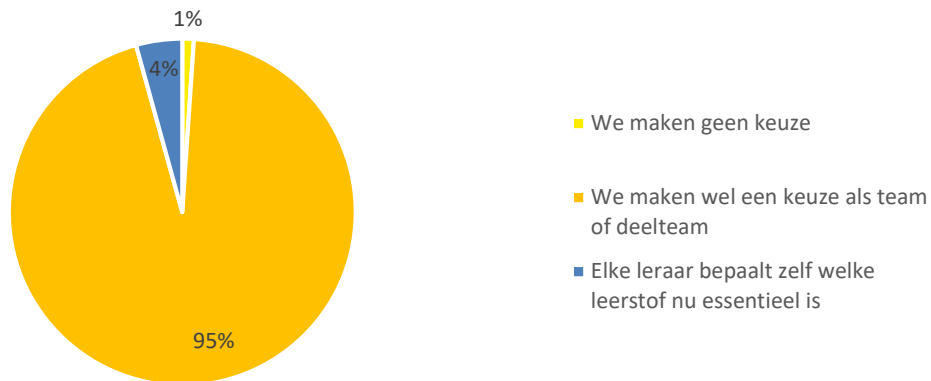
In dit deel bevragen we of leerlingen een aanbod krijgen. Vervolgens gaan we na of het leraren lukt om deze week nieuwe ontwikkelingsdoelen / opleidingscompetenties / leerplandoelen aan te brengen (preteaching/aanlooplessen). Als dit niet geval is, trachten we te achterhalen wat de redenen hiervoor zijn. Als er wel nieuwe ontwikkelingsdoelen / opleidingscompetenties / leerplandoelen worden aangebracht, gaan we na voor welke vakken / leergebieden dit het geval is en op welke manier scholen dit beslissen. Tot slot trachten we een zicht te krijgen op de manier waarop scholen nieuwe ontwikkelingsdoelen / opleidingscompetenties / leerplandoelen aanbrenge.

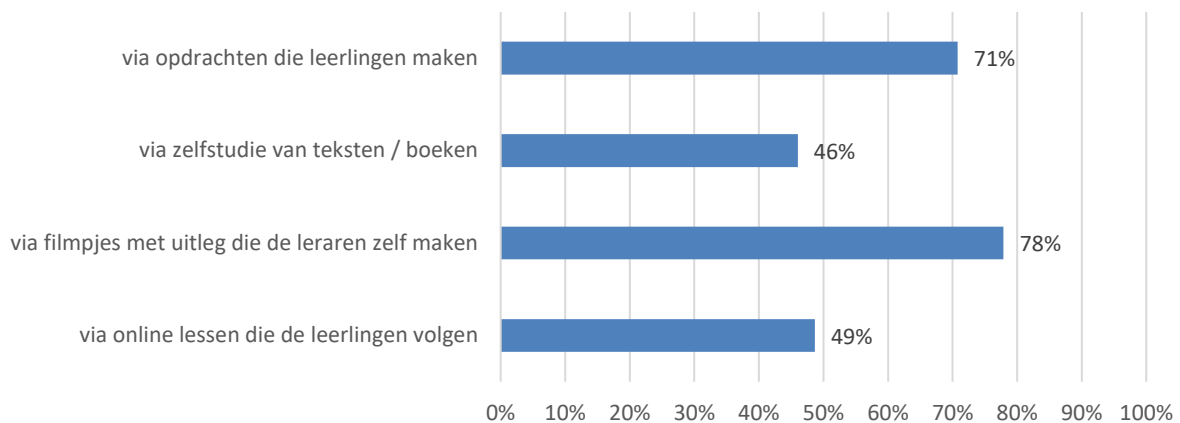
Scholen geven aan dat een aanbod creëren voor leerlingen uit opleidingsvorm 1 zeer moeilijk is.

Op welke manier beslissen scholen welke nieuwe leerstof aangebracht wordt?

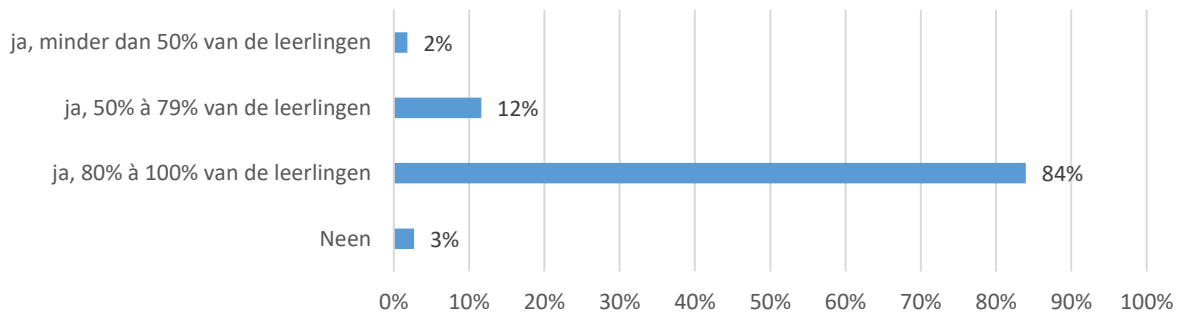
Op welke manier gaan de scholen de nieuwe leerstof aanbrengen?

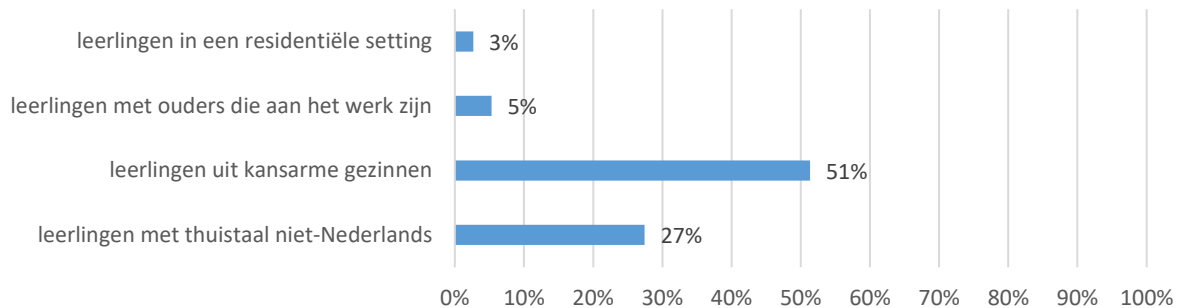
3.6 Bereikbaarheid van leerlingen

In dit deel peilen we naar de bereikbaarheid van leerlingen. De vrees leeft immers dat een groep leerlingen niet of moeilijk te bereiken is. We bevragen of scholen zicht hebben op het percentage leerlingen dat ze met hun onderwijs bereiken en welke leerlingen niet of moeilijk te bereiken zijn. Daarnaast willen we weten of de scholen in deze situatie zicht hebben op leerlingen in kansarme, onveilige of leerbedreigde situaties en op welke wijze ze deze leerlingen trachten te ondersteunen.

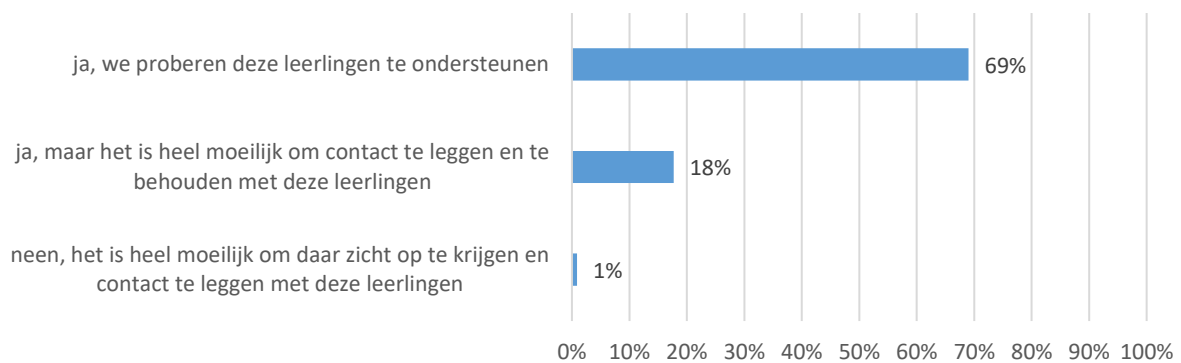
Hebben de scholen zicht op het percentage leerlingen dat ze kunnen bereiken met hun onderwijs?

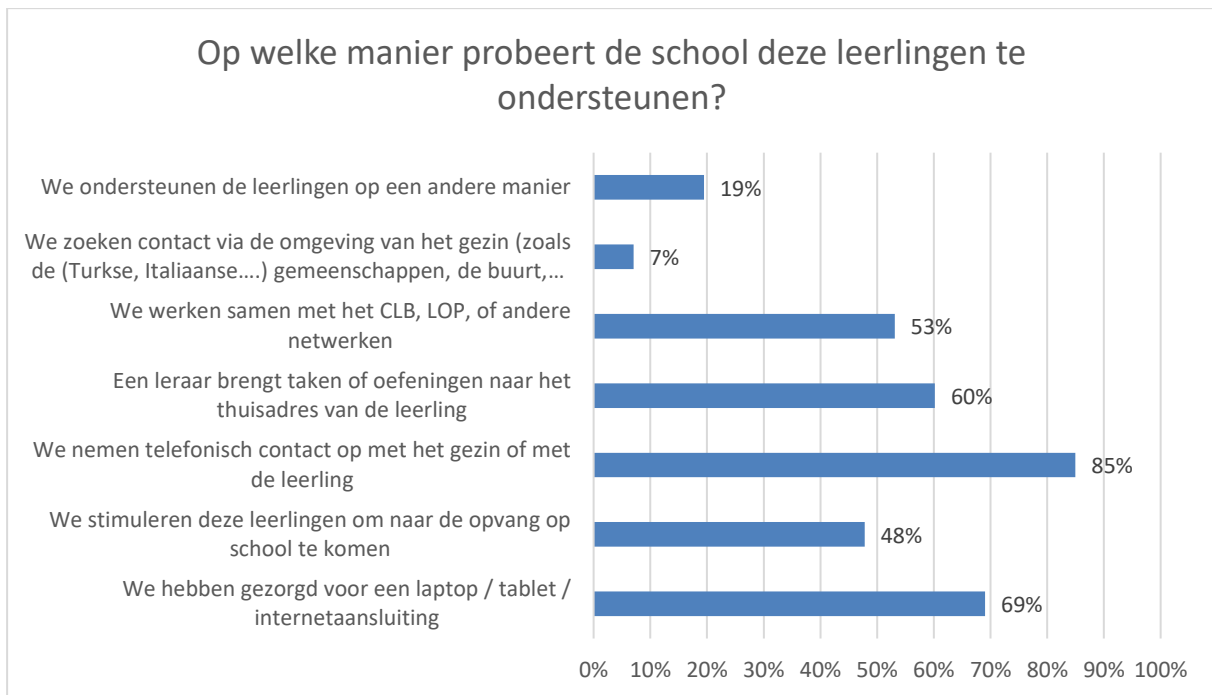

Welke leerlingen zijn niet of moeilijk te bereiken?

Hebben de scholen in deze situatie zicht op leerlingen in kansarme, onveilige of leerbedreigde situaties?

3.7 Sociaal-emotionele begeleiding

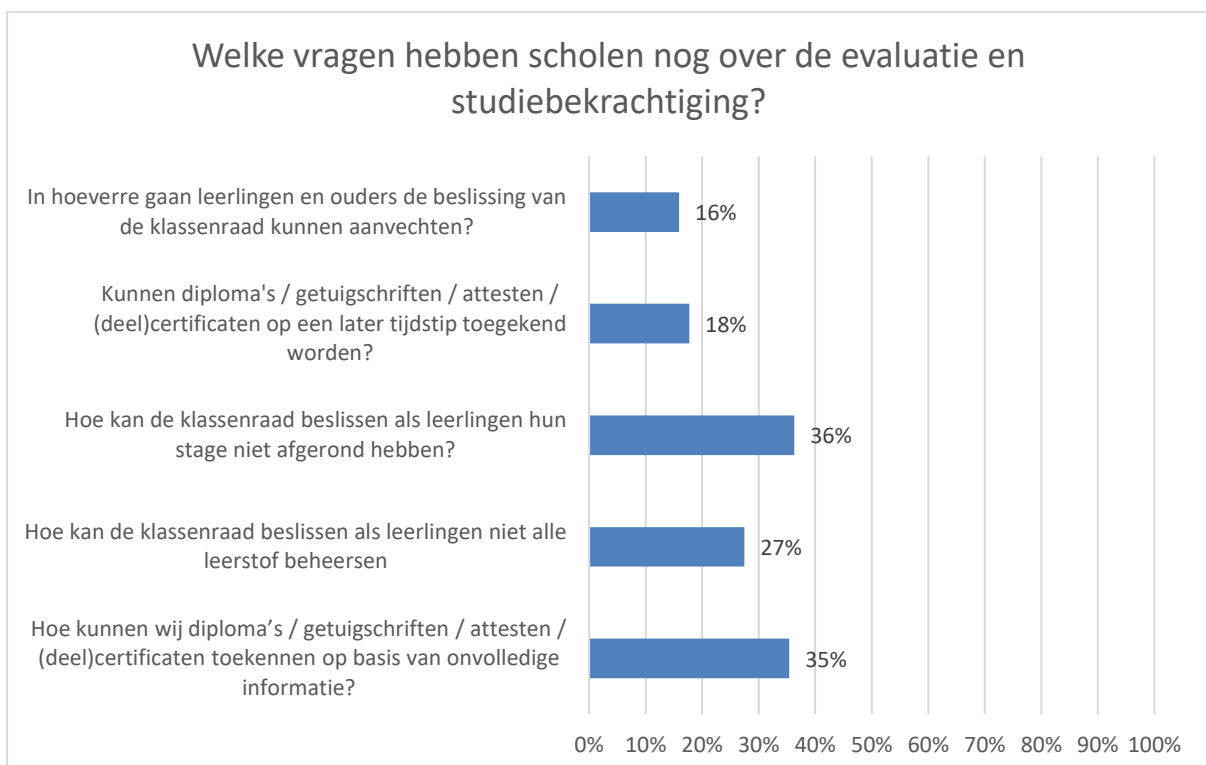
De coronacrisis stelt leerlingen en leraren voor ongeziene uitdagingen. Deze uitdagingen kunnen leiden tot angst, stress, emotionele problemen, ... Het is dan ook belangrijk dat er voldoende ingezet wordt op sociaal-emotionele begeleiding. In dit deel bevragen we of scholen initiatieven nemen voor de sociaal-emotionele begeleiding van jongeren en leraren.

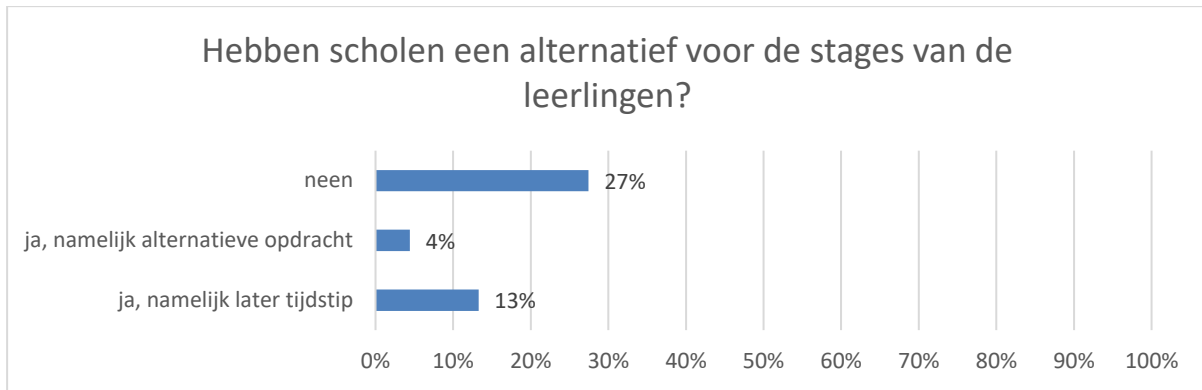

3.8 Bezorgdheden en vragen van scholen

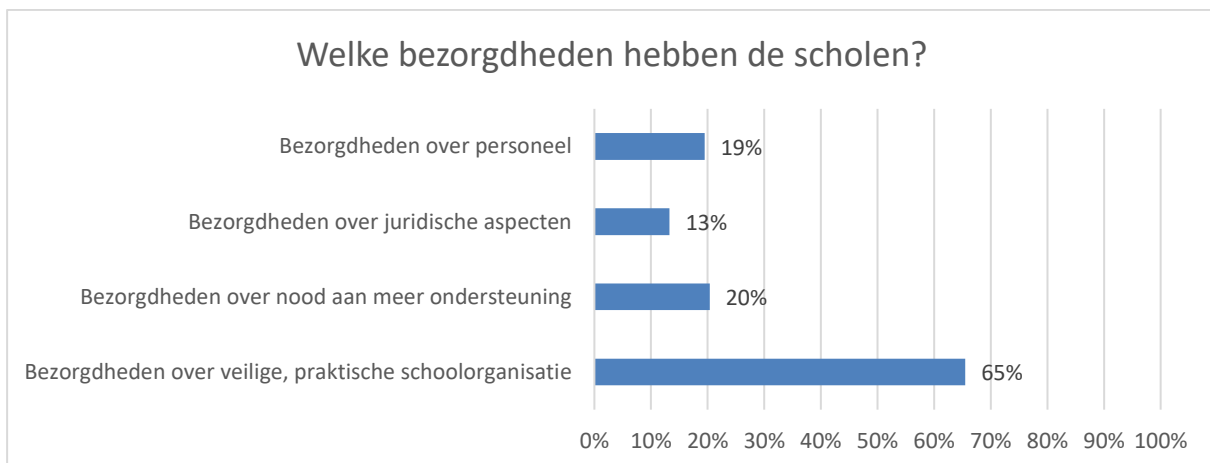
Deze coronacrisis en de vele veranderingen leiden bij scholen mogelijk tot heel wat vragen en bezorgdheden. Vooral over evaluatie en studiebekrachtiging lijken er onduidelijkheden te zijn. In dit deel gaan we na welke vragen scholen nog hebben over evaluatie en studiebekrachtiging. Vervolgens bevragen we welke bezorgdheden er in scholen leven.

Dat 27% van de scholen geen alternatief hebben voor de stage van de leerlingen kan ook toe te schrijven zijn aan het feit dat niet alle 113 opgebelde buso-scholen stages organiseren.

We stellen vast dat de scholen veel bezorgdheden hebben over een veilige, praktische schoolorganisatie. Een eerste grote bekommernis gaat over het busvervoer. Busvervoer waarbij voldoende sociale afstand in acht genomen wordt, is volgens de meerderheid van de scholen een uitdaging en quasi onhaalbaar. Daarnaast geven scholen aan dat het bewaren van afstand moeilijk is bij leerlingen die veel fysiek contact en/of verzorging nodig hebben en daarenboven zeer kwetsbaar zijn. Het gebruik van mondklappers is daarenboven zeer moeilijk bij sommige doelgroepen. Zo vormt het bij leerlingen met een auditieve beperking een grote hindernis in de communicatie. Schoolteams zijn bezorgd over hun eigen veiligheid en over de aanwezigheid van voldoende beschermingsmateriaal.

4 Conclusie

Dit rapport bespreekt de situatie in 162 scholen buitengewoon basisonderwijs en 113 scholen buitengewoon secundair onderwijs in de periode van 21 tot en met 27 april. Algemeen kunnen we stellen dat de schoolteams het gevoel hebben dat ze de situatie grotendeels onder controle hebben.

Zowel in het buitengewoon basisonderwijs als in het buitengewoon secundair onderwijs geeft iets meer dan de helft van de directeurs aan dat hun volledige schoolteam beschikbaar is. In de andere scholen zijn de meeste leraren beschikbaar.

In bijna alle scholen werden afspraken gemaakt over organisatorische aspecten en over inhoudelijk-didactische aspecten. In het buitengewoon basisonderwijs heeft 89% van de scholen afspraken gemaakt met de ouders. In het buitengewoon secundair onderwijs is dat 78%.

Er is een grote diversiteit tussen scholen voor de mate waarin ze de richtlijnen van de overheid als ondersteunend ervaren. Een aantal directeurs geeft aan dat de overheidsrichtlijnen vooral gericht zijn op het gewoon onderwijs. Sommige directeurs voelen zich in de steek gelaten.

Meer dan 80% van de scholen organiseert een aanbod voor alle leerlingen. Ook heel wat scholen brengen nieuwe leerstof aan. In de scholen buso is dit voornamelijk voor algemene en sociale vorming. Deze nieuwe leerstof wordt aangebracht via filmpjes met uitleg die de leraren zelf maken (bubao: 81%; buso: 78%) en via opdrachten die de leerlingen maken (bubao: 92%; buso: 71%).

Iets meer dan 80% van de scholen geeft aan dat ze meer dan 80% van hun leerlingen bereiken. Voor de ondersteuning van kansarme, leerbedreigde of leerlingen in onveilige situaties doen de scholen heel wat moeite. Van de scholen bubao brengt 93% taken of opdrachten naar het thuisadres. In het secundair onderwijs doet 60% van de scholen dat. De scholen stimuleren deze leerlingen ook om naar de opvang op school te komen (74% in bubao en 48% in buso).

De sociaal-emotionele ondersteuning van de leerlingen vormt een prioritair aandachtspunt en gebeurt vooral door de leraren van de school (93% in bubao en 94% in buso) en ook het zorgteam ondersteunt waar mogelijk (75% in bubao en 91% in buso). De sociaal-emotionele ondersteuning van de leraren gebeurt vooral door de directeur en de collega-leraren.

De vragen over evaluatie en studiebekrachtiging die scholen zich stellen, zijn specifiek voor de context van de school.

De scholen buitengewoon onderwijs hebben grote bezorgdheden over de veilige heropstart van hun school. Het zijn praktische, organisatorische kwesties waar de scholen van wakker liggen. Vooral het organiseren van leerlingenvervoer, rekening houdend met de regels rond social distancing, is volgens de directeurs onuitvoerbaar.

De directies vragen in de plannen voor de exitstrategie meer duidelijkheid en meer ondersteuning voor het buitengewoon onderwijs waar de vragen complex zijn. De vraag naar persoonlijke beschermingsmiddelen is nog steeds groot.